

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-tér, a hidkaputól kimenet balra a 24. szám alatti ház emeletén.

Megjelen e lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Áránegyre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorát 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bányadíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

A nyilvántartási cikkek sora után 25 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez ezimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, 3. sz. J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj.

K. KÖZLÖNY

1865-dik évi folyamára.

Egészévre 12 forint.

Félévre 6 „

Évnyegyedre 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésbe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

A kolozsvári lóversenyek s kopászatok.

(B.) Ha a lóversenyeket nem csak úgy tekintjük mint kedvtelési eszközt, hanem mint a lótenyésztés egyik fő emeltyűjét államgazdasági szempontból vizsgáljuk, okvetetlen meg kell győződünk, hogy ennek érdekében kettőztetett erővel kell közreműködni a kormányának, a gazdák közönségnek, s a lovaregyletnek, mint különösen a lótenyésztés érdekében alakult társaságnak.

A kormányának kétségen kívül érdekében van, hogy a katonai célokra szükséges mennyiségű hűs és hűs lovakat, még pedig tartós és szívós minőségűeket, a birodalomból állíthassa ki, s ne legyen e részben is a szomszéd országokra szoruló, minnek következtében egy felől bizonyos eshetőségek beálltával korlátozva lehetne a birodalom ereje kifejtésében, más felől folyvást sok pénz szívároga ki külföldre.

Érdekében áll továbbá úgy a hazának, mint az egyes gazdáknak, hogy mennél több lovat adhassunk a külföldre, fényűzési lovakat úgy mint hadi s más célokra szükségeseket s ezáltal egy pénz befolyási forrás nyitassék meg, jobban mondván, tartassék nyitva, minek oly nagy szükségében van az erdélyi gazdák közönség, mely már alig bírja a nagy adót fizetni s ezenkívül gazdasága folytatására s más nemű szükségéi fedezésére is sok részben külföldre van utalva, hová a pénz értéktelensége következtében a nagy ártot is fizetnie kell.

Gazdáink ez idő szerint általában állattenyésztésre s így lótenyésztésre is vannak utalva. Lovainknak jó hírneve bár tagadhatlanul csökkent, s ennél fogva a kivétel is kevesedett, de részben még ma is fenáll. Ha azonban körül tekintünk s figyelemmel kísérjük azon erőmegfeszítést, melyet a lótenyésztés érdekében a szomszéd országok kormányai s gazdái kifejtettek; ha látjuk a naponta inkább mutatózó sikert; ha megfontoljuk, hogy nálunk pénzhiány s más okoknál fogva, mily kevés történt minden részről: el kell szomorodnunk s el kell esüggednünk, tartva attól, hogy maholnap ezen kereset forrásától is végképp elesünk.

Mi volt az oka az erdélyi ló tartósságának, szívósságának s ebből eredt jó hírnevének, alaposan leírni hosszas volna; de annyi bizonyos, hogy hazánk éghajlatán, legelőin, jó vizein, hegyes fekvésén kívül, főleg az folyt be erre leginkább, miszerint a kelettel való szorosabb viszony s hadjáratok következtében sok keleti vér vegyült lovainkba. Most már azonban a keleti vagy angol apa s anya lovak megszerzése az egyesek erejét meghaladó pénzbe kerül, s e bajon csak a kormány segíthet célszerűleg alkalmazott áldozatokkal, s kisebb mértékben társulatok.

Tagadhatlan, hogy mindkét uton történt valami, de nem annyi, hogy az kellő lendület adhatott volna a lótenyésztésnek, s különösen remélhetők, miszerint a szomszéd országokkal kiállhatjuk a versenyt.

Mondják talán némelyek, hogy régebben nem voltak lóversenyek s mégis virágzott a lótenyésztés Erdélyben, s eleink az ilyen próbák nélkül is kitűntek választani a tenyésztésre alkalmas lovakat.

Igaz, hogy eleink nem lóversenyeken próbálták ki lovaikat, de lóháton utaztak, mondhatni folytonos hadjáratok közt élve, a lovak képességét ez uton próbálták ki s nem

egy harci mén lett nevezetes méneseik alapítója, az anya kanecák közt pedig sok volt a kipróbált hűs ló.

Most hála az égnek hazánk nincs kitéve a folytonos hadjáratoknak, a kor kívánalmái is mások a lovak irányában, mint voltak régebben, s nekünk is magunkat ehhez kell alkalmazni s lovainkat lóversenyek s kopászatok után kipróbálni.

Ne hitessük el magunkkal, hogy a lóversenyeken csak az a ló van kipróbálva, a mely néha történetből, néha lovassá ügyessége következtében egy lóval hamarabb ér a célhoz, s nézetünk szerint mindazon lovak, a melyek az idomítást úgy kiállották, hogy éppen maradtak izmai, méltók a tenyésztésre. Az sem áll, mintha a versenyek következtében csak azon fiatal lovak növeltetnének nagyobb gondnal, a melyek éppen előállnak a versenyre, mert jó remény fejében sok csikó növeltetik az országban több gondnal, mi kétségbe vonhatlan nyereség a lótenyésztésre nézve.

De miért töltjük az időt a lóversenyeknek a lótenyésztésre való hasznos befolyása magyarázatával, a midőn azt már ma senki kétségbe nem vonja, s azt hisszük mindenki meg van győződve, hogy a kolozsvári lóversenyek fentartása s gyarapítása éppen úgy érdekében van a hazának, mint a kormányának s az egyes lótenyésztő gazdáknak.

Igaz, de a bajon segíteni csak úgy lehet, ha a kolozsvári lóversenyre oly magasságú s számú díjak tűzöttek ki, melyek a versenyzőknek kellő reményt nyújtsanak, ha nem is nagy nyereségre, de legalább idomítási költségeik fedezésére.

Hogy e célzt meglehessen közelíteni, okvetetlen szükség:

I. A kormány részéről:

a) Hogy az első császárdíj itt is mint Bécsben stb. 1000 aranyra emeltessék.

Az első császárdíjnak egyik fő célja kétségen kívül az, hogy lótenyésztő gazdáink azon reményben, miszerint azt elnyerve a vétel ára egy részét fedezhetik, mennél jobb tenyész lovakat hozzanak be az országba; igen, de erre a díj igen csekély, minnek következtében egyetlen ló jött be e célból.

Másik célja volna ezen díjnak, hogy erre is mint a bécsi s más első rangú császárdíjakra a birodalomban levő legjobb lovak versenyezzenek, s a midőn azokat az erdélyi lótenyésztőknek bemutatják, abból azok vegyenek is; de erre sem elegendő a díj s különösen miután a lovak Kolozsvárra hozatala, nevezetesen N. Váradtól fogva, hol vasút nincs, sok bajjal jár, nem igen jelent meg ezen díjra első rangú ló, s azon lovak, melyek e díjra versenyezve Erdélyben megvásároltattak, nem tekinthetők a lótenyésztésre nézve hasznos szerzeménynek.

b) Fel kellene emelni a második császárdíj 600 aranyra.

Nincs semmi ok, a miért az Erdélyben született televér lovat kevesebbet kellene jutalmazni mint a más országbelieket, sőt miután a kolozsvári versenyeken csak ezen díjra versenyezhetnek kilátással televér lovaink, s miután Bécsbe, Pestre bajosan vihetik fel lótenyésztőink televér lovaikat, kétszeresen szükségesnek mutatkozik e díj fölemelése. E körülmény mellé még az is járul, hogy még most televér lovaink nem versenyezhetnek a Bécs s más vidéki gazdagabb ló tulajdonosok lovaival, s pedig ha a lótenyésztést alaposan javítani akarjuk, okvetetlen elő kell segíteni a televér lovak növelését, mert ezekből kellene nagyrészt kikerülni az apa lovaknak, miután lótenyésztőink nagy része nem képes külföldről drágább lovat szerezni, minnek következtében első rangú külföldi ménnek többnyire csak akkor kerülnek az országba, mikor már idősök, mi újból nem előnyös.

c) Szükséges volna egy harmadik császárdíj felállítani, a Királyhágón innen és túl született félvér lovak számára, hogy félvér lovaknak a térségen született s növelt lovakkal összehasonlításuk s nagyobb vételképes fejlődésük ki az összes magyar gazdák közt.

d) Végre nem lehet eléggé ajánlani a kormányának a lovaregylet által tavaly megkísértett fogat-versenyt, mely behizonyította, hogy lovaink mint hűs lovak, mind sebb

ületésre, mind győzésre kiállják a versenyt a szárazföld bármely lovaival. Ha a kormány a négy és két lovas fogatok díjazását állandósítaná, pár év alatt tetemes haszon lenne az, hogy külföldi lóvásárosok jönnének be s ennek következtében többrendbeli fogat elkelve, nem csak az nyerne, a ki a díjat elviszi, hanem az is, a ki lovait jól összeállította s okserűleg begyakorolta, eladván azokat.

Ha a fogatok díjazását a lovaregylet kénytelen ezután is hordozni, az részint a lovas versenyek rovására történne, mert nem lenne az egyletnek módja más díjakat tűzni; részint pedig bizonytalan volna, mert az egylet jövedelme csak attól függ, mily részvételt látogatja a közönség a versenyeket.

Mindezek a lovaregylet részéről fel is vannak terjesztve, s szabad legyen reményleni, miszerint illető helyt be fogják látni, hogy mintán a birodalom egyetlen része se járult a hadsereg kiállításához aránylag több s jobb lovakkal mint Erdély, méltányos, sőt hasznos is az erdélyi lótenyésztés érdekében a fenebbi áldozatokat meghozni. De

II-ör Ne várjunk mindent a kormánytól s tegyünk magunk is, a mi tőlünk telik.

Erről azonban közelebbről.

Kolozsvár, febr. 16.

(D) Mai számunkban Tordáról egy levelet adunk közre, a mely tárgyánál fogva igen érdekes.

A jogegyenlőség kimondásával az állam iránti minden polgári kötelezettség egyenlő lett; ezt senki kérdés alá sem vonja, de ily kötelezettség az egyesek irányában ki nem terjedhetett.

Tudjuk, hogy Erdélyben a hűs és komp-vámok egyesek vagy községek tulajdonai, s hogy a nemesség soha, valamint semmi adót, egy ezen vámkat is fizetni nem tartozott.

Ez nem praepjudicált senkinek azon időben, midőn a nemeseket többnyire ruháikról meglehetett ismerni; a jóllét és civilizáció magasabb fokán állván ők, ez egyszersmind viseletükön, fogataikon látható volt, míg a nemesség elszegényedettebb rétege bizonyítványokkal látta el magát utazásaiban, a mely minden vámkok előtt tekintetbe vétetett.

Most azonban a viseletről és külsőről, ha magát Lavatert teszik is vámosnak, meg nem különböztetheti a nemes embert. Sőt, ha megkülönböztethetné, is igen kellemetlen dilemmákba jöhetne, midőn a jogegyenlőségnek fogva igen könnyen a legnagyobb hivatali méltóság apját vagy fiát kellene megvámolnia, míg a bocksoros nemeset tisztelettel kellene maga előtt elhaladni engednie.

Éppen ezek miatt a nemesi vámmenteség kérdése igen érdekes.

Tény az, hogy nem élünk reszpublikai kormány forma alatt, és a nemesség nemcsak volt, hanem van is.

Azon igazság, mely a népnek jogot adott, a létező jogot nem vette el; s így maradt fenn 1848-ban is a nemesség követ választási képessége, s főrétegének a felső házhoz illethez.

A nemesi jogok létezését a jelenlegi kormányzás is elismeri; így vette be nem régen Aldulianu és — ha jól emlékszünk — Pus-káriu urakat az ordo equestrisbe, így mondja ki az osztrák büntető törvény is a felség-sértési esetek büntetéseinek a nemesség lehető elvesztését is.

A mit tehát az uralkodó adományozhat és a törvény elvehet, az létezik; következőleg a nemesség is létezik, s léteznek annak mindazon jogai, a melyek az állam közterheinek hordozásán kívül esnek, a mennyiben másnak egyéni szabadságát nem korlátozzák.

A kormányának a múlt évtized elején kiadott azon rendelvénye tehát, a melyben eltiltja a magán vámtulajdonosokat a nemesek megvámolásától, egészen szabatos és következő; de senki sem tagadhatja azt, hogy korunkban többé nem gyakorlati.

Társadalmi rétegeink észrevehetőleg kezdenek összevegyülni, és ez nemeseink életrevalóságát, s a közszellem iránti fogékonyságát jelzi. A kereskedés s műipar terén több szegény nemeset látunk kivált a legifjabb nemzedékből, s valljuk meg, hogy még többben vannak az öregebbek közül nem nemes

kereskedők, tükepenzesek stb. zsebeiben. Nem állunk jót, hogy midőn a hitelező s törvényszéki elnök az adóssal mennek át a tordai hídon, nemcsak az utolsó bir a vámmentesesség jogával; s midőn cifra fogatával megy a dús izraelita s fakó szekerekkel az aranyos-széki székely, hogyan viselje magát a vámos, hogy indiscretiot ne kövessen el?

Valóban ezen jogkérdéseske ma már társadalmi, etiqueteti kérdéssé vált.

De a jogegyenlőség nem adhatott többet az egyéneknek, mint a mennyivel birt; a nemesség, midőn az állam terhet elvállalá, azért vállalta, hogy a népen könnyítsen, s ezen kötelezettsége nem terjedhet oda ki, hogy a vámkok és kompok tulajdonosait gazdagítsa.

Másfelől nem ismerünk nemes embert a miveltebb rétegekből, a ki ama pár kr. vámért a vámosokkal kikötött volna; s mindnyájan rendesen fizetjük ez adót, habár belátjuk, hogy az ily jövedelem a tulajdonosnak illetéketlen utoni gyarapodása.

Ennél fogva mi kíváncsiaknak látjuk, hogy ezen igen furcsa jogkérdésnek vége vessék. Ez pedig igazságosan csak úgy történhetik, ha azon problémát megoldjuk, hogy a váms is meg legyen fizetve, s jog-sérelem se történjék.

A nemességnek volt „főlkelési pénz-alapja“ miért ne lehetne „vám pénz-alapja is.“

A vámtulajdonosok tulajdon jogát nem sérti az, ha jövedelmök bizonyos részével mintegy haszonbérbe kiveszik a nemesség vámmentesességét; az az jövedelmöknek mintegy 1/10-ed részét évenként lefizetik a „nemesi vámpénz alapba“, a miért minden nemes szintén köteles hűd, komp, vagy szemét stb. vámaikat fizetni.

A nemesség ezen így gyűlendő pénz-alapot az ország képviselőinek, legyen az Erdélyben vagy a közös magyar királyság központján, a mint az alkotmányviszály ki-egyenlítése után el fog határozatni, rendelkezése alá oly alapjog kikötése mellett adandja, hogy az így begyűlendő összeg időnkint a nemesség főéletmódjának a mezőgazdasátnak emelésére fordítottassék a Királyhágón inneni területen.

És ezen alapítványnak a képviselő által az alapított célra leendő fordítását az országkormányának ellenőrzése alá helyezi.

Azt hisszük, hogy egy ily eldöntésnek sem a vámtulajdonosok, sem a nemesség nem mondanának ellene.

Kül- és belföldi levelezés.

Utrecht, január hó.

Ha becses lapjában helyet foglalhat, levelezést kezdek jelen soraim által *) mind arról, mit e bár kicsiny, de történelmi múltjánál fogva is nevezetes országnak a miénktől annyira eltérő köz- és magán-életében, az olvasó közönség előtt érdekesnek gondolok. Igaz ugyan, hogy egy hónap óta tartó rövid itt tartózkodásom alatt a környező viszonyokra vonatkozó tapasztalataim köre — mint gondolhatni — nagyon szélesre nem nöhetett; másfelől a holland életet — annak erei: a csatornák most befagyva levén — nem láthatni még pezsgő teljességében, és így bármiképpen kimerítő adni nem tudhatok; hogy azonban mégis siettem megkezdeni tudósításom sorát, legyen szabad mentséget találnom részint ama körülményben, hogy jelen tudósításom csak bevezetés kíván lenni későbbiekre, részint és főleg abban, hogy e lap múlt hónapjában valamelyik számban megjelent egy vidéki levél egy pár passusára — egyik fontos közdolgozunk érdekében — némi megjegyzéseimet mihamarabb óhajtottam megtenni. Megjegyzem, hogy politizálni se most, se ezután nem akarok, ilyet akarni, hollandi tudósítótól céltévesztett törekvés volna. A „magas politikát“ nem itt csinálják, és e kis ország kapcsolatát a „függő nagy kérdésekkel“ a legleleményesebb ész se tudná kimutatni. De minthogy már némileg benne vagyok, megemlítem, hogy e nemzetiséget és önállását rendkívül féltő kis nemzet politikai életének fő-főnyilatkozata ama rokonszenvében áll leginkább, melylyel a scandinav népek és ezzel kapcsolatban Dánia iránt, mint természetes szövetségesei iránt viseltetik, és azon ellenszenvében, mondhatni gyűlöletben, mit egyfelől a német iránt táplál, mely őt, mint germán fajt beolvasztással fenyegeti, másfelől a francia iránt, mely Hollandiát „természetes határain“ helyől látja. A francia elleni ez ellenszenv

*) Örömmel fogadjuk.

nevezete bizonyosságul szolgálhat az is, hogy midőn e különben nem emelkedő nép munkás osztálya ottan-ottan széles jó kedvében danolva halad végig az utcákon, alig énekel egyebet, mint: „Weg met Napoleon, leve koning Willem drie.“ (Le Napoleon, leve király Vilmos király), kit nota bene, a holland imádásig tisztel és szeret. Politika-férlől legyen ez elég egyszer-mindenkorra; hiszen úgy is a holland nem annyira politizál, mint the ologizál: e képezi társadalmi életének egyik fő-jellemvonását és ez az, mit jelen levelemben röviden vázolni akarok.

Minthogy a lelkiismeret szabadságának elve egész Európában igazán gyakorlati érvényre itt jutott legkorábban; minthogy e kis országnak már 1575—1636 óta három egyeteme van, melyeken fő-főképpen a theologia facultas van képviselve s ezenkívül még a különböző hitfelekezetek keblében több vallás-tanintézetek létesültek, és minthogy az említett intézetek több tudós theologust neveltek, kik részint saját munkáik által, részint a külföldi, jelesen a német prot. vallástudomány vívmányainak áttiteltése által népket a vallástudomány időnkénti fejlettségének színvonalán törekedtek tartani: történt, hogy a holland nép — ide járulván ennek valóságos vagyis inkább theologizáló hajlama is — mondhatni egyetemesen az érintett vallástudományi fejlettség színvonalán állott mindig s ott áll ma is, és társadalmi életének egyik fő jellemvonása a theologizálás lön. Nagy mértékben elősegíté, segíti és ápolja ezt a szabad sajtó és a nép jól rendezett népisoklakban felbuzsított olvasás szeretete. Mert alig jelenik meg itt valamely feltűnőbb theologiai könyv, azonnal ezrek olvassák azt; sőt a legkiválóbbak megjelenése egész külön kis irodalmat terem. Az említett theologizáló állapot oka és egy-szersmind eredménye gyanánt tekinthető, hogy itt a templomi beszédek nagyrészt dogmaticusok, sőt polemicusok, midőn néha a pap a vele ellen-kező hitirányu papnak vagy világi tudósának egy és más állítását megtámadja, czáfogatja, szöszszent idézve a megtámadott helyet. Itt továbbá, az egyes városok és falvak (bár ugyanazon hitfelekezetbe, az ev. reformálthoz tartoznak: e hitfelekezetbe tartozván a nép tulnyomó része), sőt ugyanazon város különböző családai, sőt ugyanazon család különböző tagjai a nyugat európai protestans egyházak keblében újabb korban kifejtett theologiai három főirány közül (orthodoxia, rationalismus, liberalismus) határozottan egyik vagy másik hívének nyilvánítták magukat, és az egyes egyházak, a megüritt papi hivatal betöltésénél nem az „aranyos száját“ és a „dörgedelmes vagy filomelhangot“ veszik tekintetbe a meghívandónál, hanem kizárólag a tudományos és főleg a theologiai képzettség nagyságát és irányát. Álljanak itt a következők illustratio végett. Ha az ember egy hollandussal beszédbe eszkeedik, csakhamar a theologiai viták mezejére érzi magát tereltetve. Jelenlegi házigazdám, egy középmodu becsületes szabómester, alig negyedórai discursus után, kérdi tőlem: „hogy igaznak tartom-e, mit Renan írt.“ Az említett egyén az orthodoxia híve, lánya rationalista; előbbi házigazdám ugyan-csak egy becsületes polgár ember, liberals, míg neje rationalista; és ez utóbbi családnál egy a nép alsó osztályához tartozó remonstrans nöcseléd, mint egy barátom beszélé, oly pontosan és a remonstransok közti hitkülönbséget, mint egy pap. Egy cath. papból reformatussá lett belga ifju ide az utrechti egyetemre jöven theologiat tanulni, egy amsterdami hittanulókat segélyező társulattól jelen-tekény évi stipendiumot nyert. Mintegy két év el-teltével, éppen tavaly, a társulat az ifjut Amster-damba hívja, hogy ott egyet prédikáljon és ez által tudományáról és irányáról quasi exament tegyen. Az ifju elmegy, és alapul vévén amaz igéket: „Megismeritek az igazságot és az igaz-ság szabadosokká teszten titeket“ (Ján. VIII. 32.) prédikációjában fejtegeti, „hogy az emberben van hajlandóság és törekvés az igazságra.“ Dolgát végezvén, visszatér Utrechtbe. Nem sokára jött az idő, midőn a segélypénzből bizonyos meny-nyiséget kellett volna kapnia. De pénz helyett egy levelet kap, melyben értesítetik, „hogy a társulat, miután meggyőződése szerint az emberben nem az igazságra, hanem a hazugságra, nem a jóra, hanem a rosszra van hajlandóság és törekvés, a vallásos nézetétől eltérő ifju theologust többé nem segélyez-heti.“ Theologusunk erre más liberalisabb társulat-hoz fordult segélyért és nyert is. Számos ily tár-sulat, számos ifjut segélyez.

És az ifjak jellemre tartozónak tekintik, csak oly társulattól fogadni el segélyt, melynek hitiránya az övékkel megegyez. Oly forma jelenség ez itt, mint nálunk a politikai meggyőződés és pártállás. Avagy határozott politikai irányu ember minálunk megtenné-e, hogy meggyőződésével ellenkező irányu lapba cikket írjon? A holland társadalmi élet philosopháló és theologizáló jellemvonása a miénk-nek ezzel merő ellentétes jellemét juttatja eszembe. Lehetetlen volna, s lehetőség esetében is tán fölös-leges, társadalmi életünk jellemének tökéletesen ilyenre alakítására törekedni. Óhajtott volna mégis, hogy hazánk — minél nagyobb egyetemes-ségben — a philosophiai és vallástudományi fejlő-dés nyugot-európai előhaladásával lehetőleg lépést tartson. A tudományhatalom; és mert a muzsák testvérek, ama tudományok is, melyek Nyugat-

Európa hatalmát közvetlenül előmozdíták, virágzá-sukat a philosophia és vallástudomány napja mind tisztább és tisztább fényű felragyogásának közön-hetik. Avagy kitagadhatna p. o. a tbingai iskola merész fellépésének hatását a tudományra és életre? S hogy még specialisabb példát hozzak fel, ki ta-gadhatná illeten hatását a Renan könyvének; sőt ki ne látna ennek fejlesztő és irányadó befolyását fontos politikai kérdésekre? Sajnos azért, hogy a jeles „Prot. Egyházi és Iskolai lapok“, mely mig egyfelől a magyar prot. világ egyházi és iskolai ügyeinek derék közlönye, érdekeinek hü képviselője, másfelől feladatán túlte ki — és ennek em-bertől meg is felel — olvasó közönségét a nyugot-európai philosophiai és vallástudományi előhaladás színvonalán tartani, s ez okból bárminő hitfeleke-zett ember előtt érdekes lehet, sajnos — mondok — hogy e jeles lap kevés számu, alig 600 előfize-tőt számlál.

Torda, febr. 12.

Tordán productionale forum van. E ne-vezet hiszem, hogy különösen hangzik sokaknak, minthogy 1848 előtti törvényeinkbe gyökerezik, de mégis úgy van mint írjuk, bár eltöröltött. Ugyanis, Torda városának az Aranyos folyóján levő hid-jáért 1848 előtt a nemes ember, ha ügyes bajos dolgában járt, vámat nem fizetett, azon innen évek-ben városi előjárásunk hasznosbérbe egy adta ki, hogy minden idegen ha rajta keresztül megyen gya-log, szekérrel, vámat tartozik fizetni. Az ilyenmü vámolást a magos kormány eltörölte s kihirdette, miszerint azon egyének, kik 1848 előtt nemesek voltak, — s készenekivül ezek maradékai is — ma-gány vámmal sehol sem tartoznak azon elvből ki-indulva, ha magánosoknak vámolási kiváltságok bidra, bajóra, száraz váma vissza adatott, úgy erre néve a nemesi kiváltság is helyre állított. Ezen rende-letet több nemesek óhajtották volna Torda várossa nagy hidján történt utazásokkal használni, de a ba-szonbérő vámos annak nem engedelmesskedett, mi-ből panaszok keletkeztek s a megye főispáni he-lyettesse elébe került, hol haszonbérő a val védte magát, „nem esmeri ki nemes, ki nem.“ Ezért meg-rendelte említett főispáni helyettes ur Torda várossa előjárásának, hogy bár honnan, s bármely ne-mes ember bebizonyítja, hogy 1848 előtt e jogaival élt, attól magán ügybeni utazása alkalmával az Ara-nyos hidján felsőbb rendelt értelmében vámat nem kell és nem szabad venni. Ennek bire Aranyos-székre elterjedt, az óta mindennap számos nemes ember magát illő bizonyítványokkal ellátva jelenik meg Torda várossa előjárásága előtt, kiknek ne-veiket felírják az illető vámosnak, hogy azokat meg-ne vámolja, köteletségévé teszik. E tehát az emli-tett productionale forum. Nem ártana ha más helységek előjárói is, hol magán vámolások vannak, e példát követnék sok kellemetlenségek, czi-vakodások kikerülése végett.

r. i.

Beszterce, február 9.

Az élet itt is egyhanguan telik, a balok s ne-bány bohókás farsangi menetekkel összekötött pór lakodalmon kívül, bizonyos vajmi keveset láthatunk és élvezhetünk. Színészet nincs, s nem is lesz; a mult szöszel adott be ugyan egy német sziniga-gató kérelmet, hogy társulatával megjelenessen, de a nemes tanács elutasította. Mint egy tekintélyes urtól hallám azért, hogy a mi kevés pénz van ma-radjon köztünk, s ne vándoroljon holmi komé-dias-társulat kezeibe. Ha ez csakugyan igaz, úgy elég helytelen felfogás; a kinek kevés a pénze a nélkül is honn marad, s a kinek sok van, az nem sajnálhatja magától azt, mit szellemi élvezete-re áldoz. Történne ez csak egy magyar városban, majd lenne mivel a „Hermanstädter“, „Allgemeine“, „Österreichische“ és több ilyes „Zeitung“-ok hasáb-jaikat töltsek! (T. i. a „Magyarische Civili-sation“ gúnyolásával.)

A „Bistritzer Wochenblatt“ — hála a szer-kesztő buzgalomának — nem szűnik meg, pedig biz-tos tudomásom van, hogy bevételei nem fedezik a kiadást. Ennek legutóbbi számában olvasom, mi-szer ut a tanács elhatározta a város szépitésére több gondot fordítani; így a jövő tavasszal a fautezai várkaput bontandják le, miáltal mindjárt sokat nyertünk, mert a szabadtér sokkal jobban veendi ki magát a csinos háziorok végén, mint amaz ódon-szerű rom. Említett utca Beszterczének az, mi Ko-lozsvárnak a közép-utca, a minthogy éppen úgyis fog kinézni a kapu lebontása után.

Egyetünk van elég. Van nő-, lövész- és torna-egylet; van dalárda, takaré és kisegítő pénztár, temetkezési társulat stb. stb. Melyek közül, mint mindenütt úgy itt is a nő-egylet érdemel legtöbb elismerést, a mennyiben játékonny czéljának igen dicseretreméltólag megfelel, s valódi nemtője az itteni szegényeknek. A torna-egylet és dalárdáról csak annyit tudok, hogy vannak; de — mint a fenemlített helyi közlönyben is egy polgár panasz-kodik, semmi életjelt nem mutatnak. A már régóta fenálló „takaré és kisegítő pénztár“ mellé újévkor egy hitel-egylet is alakult, „Bistritzer Credit-Verein“ czimvel, mi mutatja, hogy a takarékoságra itt igen sokat adnak.

Időjárásunk igen különös. A tél dacára sincs legkisebb hideg sem, sőt folytonosan az eső esik. Hó a mi volt is mindegyre olvad, miáltal roppant

vízáradások vannak minden felé, s a mezei gaz-dák felette panaszkodnak annak káros voltáról. A hidakat több helyen elsodrá a vízroham, minélfogva a postai közlekedés is igen rendetlen. Ha a hírek hitelt adhatni, Dézsnél a Szamos hidja is széjjel ment, s egy innét Kolozsvárra utazó hivatalnok család éppen akkor menvén át rajta, szekereitől lovasról beleestek, s csak nagy ügygyel, bajjal menthették meg őket. Ezt azonban még mint bi-zonyos tény nem állíthatom, de mégis kell vala-minek lenni a dologban, mert az egész városban elakarnak benütni itt Erdélyben mosni. Mult nyá-ron is annyi volt az eső, hogy szürnyiség; s ime a tél is csak oly nedves. Bár adná a jó ég, hogy politikai helyzetünk kedvezőtlenységét ne keserítsék még az elemi csapások is, s az a nélkül is sze-génységben élő nép ne szorulna mindegyre segély gyűjtések és adományokra!

P. F.

Hazai intézetek

Muzeum-egyleti közgyűlés febr. 9-én.

Pénztárnoki jelentés.

Tisztelt közgyűlés!

Midőn jelenleg az erdélyi muzeum egylet éle-tének ötödik évről teszem pénztárnoki jelentése met, van szerencsém előre is megemlíteni, misze-rint: babár nem is telejs örömmel; de visszagon-dolva az elmúlt évekre, valóban kevesebb aggoda-lommal, s következőleg jövőnkhez kötött nagyobb reménnyel tehetem azt. Igen, — mert, a mint a mindjárt elősorolandókból a tisztelt közgyűlés is meggyőződhetik.

Az egylet pénzalapja nevedekett;

A kamat- és részvényhátalálékok is — ámbár, még egy év járult az óta a lefolytakhoz, még sem oly nagyok, mint az az előtti évben voltak.

Es a milegviszgatolabb az, hogy jöllehet a saanyaru 1863-ik év 2129 ft 45 kr adósságot hagyott teher-képpen az 1864-ik évről; még is, a mellett: hogy az évi rendes költségeket is fedezte a pénztár, nem csak az említett 2129 ft 45 kr. adósságot lefizette; hanem még 653 ft 81 krt tökésített is; és ezen f. 1865-ik évre adósságot teherül nem hagyott.

T. K. Mithogy az egylet számadásai a ren-des polgári év szerint vezettettek: van szerencsém az 1864-ik évről bezárt, és választmányilag meg-vizsgált számadásomat „kivonatban“ előterjeszteni, ugyan is:

A) Az 1863-ik évről ájtött 1864-re:

I. Államkötelevényekben összesen	12,600 ft — kr.
II. Magán kötelevényekben össze-sen	177,079 „ 51 „
Tehát, mint „alapítke“ ösz-szesen	189,679 „ 51 „

Továbbá:

III. Ájtött még 1864-re elkölthető kész-pénz	367 „ 51 ³ / ₆ „
Ezek szerint az 1864-re ájtottak főösszege	190,047 „ 2 ³ / ₆ „

B) Az 1863-ról ájtottakhoz gyült 1864.

folyama alatt:

1. Urbéri kötelevényben	840 ft
2. Magány kötelevényben	1,100 „
3. Kézpénzben pedig	*17,367 ft 94 ¹ / ₆ kr.

*Még pedig a kézpénz összeg gyült; a követke-zőkből: a. m.

a) Ájtott 1864-re kézpénz	367 ft 51 ³ / ₆ kr.
b) Egy alapítványi töke beadott 105 „	„
c) Alapítványi töké kamataiból 11,214 „	97 „
d) Az 1864-re szóló részvényből 1,671 „	— „
e) Tiz évre egyszerre beadott rész-vényből	130 „ — „
f) Tiz évi részvény kipótlásából 480 „	75 „
g) Az 1865-re előre fizetett rész-vényből	10 „ — „
h) Hátalálék részvényből	2,524 „ 25 „
i) „Letéteményekből“ u. m. — eladott „történelmi adatok“ árából	344 „ 35 „
k) Kiadványok árából	53 „ 10 „
l) Eladott „duplum könyvek“ árából 60 „	— „
m) Eladott „duplum pénzek“ árából 59 „	41 „
n) Eladott „őcska vasak“ árából 40 „	— „
o) Kerti széna árából két évről	113 „ — „
p) Kerti virág jövedelemből	115 „ 46 ³ / ₆ „
q) Visszaftizetett tiszteletdíjból	40 „ 62 ³ / ₆ „
r) „Egyszer mindenkorra“ adott pénz-ből	38 „ 51 „

Ezeknek összege teszi a fentti főösszeget*

Tehát: 1864-ben gyült az „alapítke“ részere:

aa) Urbéri papirban**	840 ft
bb) Magány kötelevényben 1,100 „	összesen: 2,045 ft.
cc) Kézpénzben	105 „

** Megjegyzendő: hogy a bejött: 840 ft urbéri papirból: 525 ft olyan alapítók által fizettetett be, kiknek magán kötelevényeik régen beadva vol-tak, következőleg, jelenleg kimeréltek; a 315 ft pedig olyan alapítók által adatott be, kik nem ad-tak volt be kötelevényt.

Ezek szerint: az 1864. végeig „bevettek“ összege áll.

I. Állam kötelevényekben: össze-sen	13,440 ft — kr.
II. Magán kötelevényekben	177,179 „ 51 „
III. Kézpénzben pedig	17,367 „ 94 ¹ / ₆ „

De az 1864-ik év folyama alatt is ki is adat-tak: u. m.

AA) Ötázáz forintól szóló alapítvány befizettétvén urbéri papirral, az ugyan annyiról szóló „ma-gán kötelevények“ kiadattak . . . 500 ft — kr.

BB) Az Ötvöz Agoston halálával érvény-telenné lett azon 500 ftól szóló „magán kötelevény“, melyet csak is életére, és személyére nézve nyil-vánított volt kötelezőnek tehát el-enyészett . . . 500 „ — „

CC) Kézpénzül kiadattak összesen: *15,650 „ 90 „

*még pedig részletenkin: n. m.

1. Hivatalnokok egész évi fizetésében	3,900 „ — „
2. Négy szállának évi bérében	1,600 „ — „
3. Az állattömő fizetése: jan. febra.	50 „ — „
4. A kertész egész évi fizetése	300 „ — „
5. A cselédek egész évi fizetése	846 „ — „
6. „Franzannóéak“ a megvásárolt ter-mészeti tárgyak árából ezen 1864.	— „

évre eső rátában . . . 240 „ — „

7. Az 1864-ik évkor folyama alatt kiadott 62 darab választmányi utalványra kiadott	5,830 „ 59 „
8. Az 1864 ki posta költség és könyvdij	68 „ 94 „
9. Az 1864 ki adópénz.	32 „ 11 „
10. Az 1863-ról maradt adósság törlesztésére fizettetett	2,129 „ 45 „
11. A tökésítés végett vásárolt 115 darab aranyra és a takarékpénz-tárba adatott	653 „ 81 „

Ezen részletezett összegek teszik a fenti főösszeget*. Ha tehát a „bevételekből“ levonjuk a „kiadásokat“

Az 1864 nek végén: az egyleti pénztár állása következő: u. m.

I. Államkötelevényben	13,440 ft — kr
II. Magánkötelevényben	177,179 „ 51 „
III. Elkölth. kézpénzben	1,717 „ 4 ¹ / ₆ „
együtt	192,336 „ 55 ¹ / ₂ „

Az 1865 re ájtott főösszeg . . . 192,336 „ 55¹/₂ „

Az 1865-ik évre ájtott főösszegből a . . . 192,336 „ 55¹/₂ „ krból valóságos alapítvány 185,845 ft 87¹/₂ „ kr. osztr. értékben.

Miután azonban az igazgató választmány ren-deletéből nem csak a tiz évre egyszerre befizetett összegek, hanem a tiz évi részvények pótlásául fizetettek is, melyek egyült véve: 4,645 ft 25 krt tesznek; nem különben, az apróbb adományok is 128 ft 3³/₂ krra kipótloltatván, tökésítették s az alapítkehez csatoltattak; ez uton növekedett az alapítke 190,619 ft 51 krra, az azonfelül összeg elkölthető pénz.

Az elősoroltakon kívül, az igazgató választ-mány az építési aranytöke szaporítására is fordított . . . 632 ft 50 krt, s a Berde-alapítvány szerint, taka-rékpénztárba tett „tökésítési“ te-kintetből . . . 21 „ 31 „

E szerint a két alapra 653 ft 81 kr.

Végre meg kell jegyeznem azt: hogy az 1865-dik évre ájtott 1,717 ft 4¹/₂ krból 350 ft a „ki-adandók“ közé tartozik; azért pedig:

Mert azon 350 ft, mint „muzeum örsegedi“ fizetés, az 1864 ik évi június 1-jétől december végeig lejárt hét hónapra a muzeum örsegedét illeti, ki azon összeget — nem tudom — mi okból? ki nem vette.

Az elősoroltak, tisztelt közgyűlés az 1864-ik évkor végeig lejárt egy évre szólnak; minthogy azonban, az 1865-ik évből is mai napig 39 nap folyt le, a mely idő alatt, az egyleti pénztárnak „bevételei“ és „kiadásai“ vagynak, bátor vagyok röviden azokat is megemlíteni, s a pénztárnak mai napon állását bemutatni. Ugyanis:

A) Az egylet pénztárában volt 1865. január 1-sőjén:

I. Államkötelevényben	13,440 ft — kr o. é.
II. Magánkötelevényben	177,179 „ 51 „ „
III. Kézpénzben pedig	1,717 „ 4 ¹ / ₆ „ „

B) Ezekhez gyült 1865. január 1-sőtől február 9-ig:

1. Az igazgató választmány által „tökésítési tekin-tetből megrendelt „magyar földhitel“ intézeti zálog levélben	500 ft — kr
---	-------------

2. Kézpénzben: pedig „ka-matokból“ és részvények-ből: összesen	947 „ 75 „
--	------------

Es így 1865. febr. 9-ig a „bevételek“ összege:

I. Államkötelevényben	13,440 ft — kr
II. Magánkötelevényben	177,179 „ 51 „
III. Magyar földh. zálog levélben	500 „ — „
IV. Kézpénzben pedig	2,664 „ 79 ¹ / ₆ „

De 1865. január 1-sőtől február 9-ig ki is adattak: u. m.

a) Hivatalnokok fizetésében: ja-nuár—martiusra . . . 875 ft — kr

b) Cselédek fizetésében januárra . . . 93 „ — „

c) Tiz darab választmányi utal-ványra egyült . . . 182 „ 61 „

d) Az 500 ftos magyar földhitel intézeti zálog levélre . . . 415 „ 88 „

Es így kézp. kiadott együltvéve 1,566 „ 49 „

A „bevételek“ és „kiadást“ mérlegezve: 1865.

február 9-én vagyon a pénztárban:

A) Államkötelevényben	13,440 ft — kr
B) Magánkötelevényb.	177,179 „ 51 „
C) Magyar földh. papirb.	500 „ — „
D) Kézpénzben pedig	1,098 „ 30 „

Összesen: 192,217 „ 81 „

Az egyleti pénztár „bevérandói a következők: u. m.

I. Kölcsönben levő tőkék kamataiból 1864. végeig	8,133	frt	10	kr
II. Kötelezvényekben levő alapítv. kamat.	3,138	„	—	„
III. Az 1861-, 62-, 63-, 64-ről hátrál. részvény	3,740	„	—	„
A „bevérandók“ összege	15,011	„	10	„
Az „egyleti pénztárban“ vagyon még az elősoroltakon kívül:				
Az „Építési arany alap“, mely az egyleti közgyűlésnek 1862-beli határozata értelmében, külön állólag kezeltek.				

Az 1863-dik évről átjött 1864-re:

1. Kölcsönre kiadott kötelezvényben . 200 arany.
2. Készletben, természetben . 20 „

Az 1864-dik év folyamata alatt gyűlt:

- a) Az „arany tőke“ kamataiból . 20 arany.
- b) A főpénztár tőkésített . 115 „
- c) Magánkötvény adatott be . 150 „

Az 1864-dik év végeig bevétek összege 350 arany kötvényben; 155 arany természetben.

De 1864-dik év végeig kiadatott:

- aa) Természetben 150 arany (a mi t. i. tőkésített.)

Tehát 1864. végén: az „építési arany alapnak“ volt:

1. kölcsönre adott aranyrőli kötelezvényben 350 arany
2. készpénzben pedig: természetben . 5 „

Az 1865. jan. 1-től adományok jött még 1 „

Tehát készletben van természetben összesen 6 „

Imé, Tisztelt közgyűlés! az elősoroltakban vagyon a muzeum-egyletnek pénzeje. Sok kell még ehhez, míg oly „anyagi erővé“ növekedik, hogy a megkívántató szellemi működést kellőleg elősegíthesse. E cél elérése, Isten után, hazánkfiától függ, mert, ha mind azok, kik ígéretet tettek, beváltandják azt, azok pedig, kik ezután ígérnek, sietve el is hozzák adományait: bizonyosan fel fog virágozni ez szép hazai intézet. Mit adjon is Isten!!

Kolozsvárt, febr. 9-kén 1865.

Bányai Vítalis,
muzeum-egyleti pénztárnok.

Különfelek.

+ A legközelebből tartott redouti álarcos bál a Juliák tiszteletére elég szépen sikerült. Néhány szelleműs, sokkal több csinos maszk mulattatá a közönséget. A haszonbérlek három díjat tűztek ki annak, ki a közönség tetszését leginkább megnyeri, egy ezüst kosárt, egy szekrényt s virágtartót. A jutalomelnyerés annyira visszason tított ki, hogy jónak látjuk mentől kevesebbet beszélni felőle.

+ A pálya vigjátékok előadását a hosszú szünet után legközelebből a „Bajszerező“ című 3 felvonásos vigjátékkal kezdik meg. A végeredményt a jövő hó elején talán végre és valahára megfogjuk tudni.

+ Tordai levelezünk írja, hogy az ottani nyeglet mult hó 28-án tartá meg gyűlését és előjárói választását, mikor elnök, választmány, a szabályok tartalmánál fogva lemondott és új választás történt. Eredménye lett: Margitai Károlina Puhl Ignácútnak elnöknek választák újból; a volt választmány tagjai is egyen kívül, ki végképp lemondott és helyébe Barla Józsefnő lett, a többiek megint megválasztattak. Volt könyvtárnok, pénztárnok, jegyző hasonlólag újból megválasztattak. Számba vétetett a könyvtár, s van 1600 darab könyv. Pénztárban maradt jövőndő rendelkezésre 400 frt. Könyvtárnoknak, jegyzőnek fizetésjavítást szavaztak. Ezekből látszik: hogy az elnök, választmány, jegyző, könyvtárnok, pénztárnok talpra esett egyének, kik egyes tagjaikkal, részvényesekkel, az egyelet virágzó karban tartják.

+ Az erdélyi vasut-bizottmány e f. hó 10-ki gyűlésében Skene benyújtja már a mult ülésben előre jelentett indítványát: hogy az államkormány vegye át maga e vasut építését, s hogy az építéshez szükséges eszközökkel rendelkezessék, a pénzügyminisztérium főlhatalmazandó, miszerint vasuti kötelezvényeket bocsásson ki, melyeknek hypothekánul az új vasut fog szolgálni. E kötelezvényekre nézve a birodalom vállalja magára, hogy évenkénti 7 procentet garantíroz. Az államnak joga lesz e kötelezvényeket bármikor teljes értékben beváltani. S végül azt kívánja indítványozó, hogy a tiszai vaspálya igazgatóságával értekezésekbe bocsátkozzék a kormány a végett, miszerint előnyös feltételek alatt e társulatnak átadhassa az arad-álvincz-kolozsvári pálya üzleti kezelését is. Tekintetbe vévén ez indítvány fontosságát, az kinyomatni s a bizottmány tagjai közt kiosztatni határozottat; egyzersmind az ülés is elnapoltatott, hogy a tagoknak idejűk legyen, ez indítvány megvitatása előtt, azt bővebb megfontolás alá venni. A Giskra-féle indítványt tárgyaló bizottmány is ülést tartott tegnap, melyre a pénzügyministert is meghívta. Ez azonban nem jelent meg, hanem a bizottmány elnökéhez intézett iratban kimentette magát, hogy nem jelenhet meg. Az ülés tehát csak bizalmas értekezletté változott. Minden tag megegyezett abban, hogy a pénzügyminister nyilatkozata a ház jogaival össze nem férhető. Csak Kuenburg gróf volt azon nézetben, hogy ő a pénzügyminister ama nyilatkozatában nem lát semmi aggasztót. A többi tag egyesszlen azon véleményt fejezte ki, hogy a pénzügyminister szavai ellenkezésben állnak az alkotmány

10. §-ával s az államadósság ellenőrzése fölötti törvénnyel. Végül elhatározták Plener ministerhez legközelebbi megjelenésekor azon kérdést intézni, hogy nyilatkozatát az összes ministerium nevében és tudtával tette-e, s hogy e nyilatkozat a ház mily végzéseire vonatkozik?

+ A „Concordia“ szerint Hunyadmegye Csikmő helységben, alig negyed mértföldre a Marostól, az emberek szántás és kapálás közben több régi pénzek s más jelekre találtak, melyekből további vizsgálat után lehet következtetni egy vár-épület romjaira. A határnak különösen azon részét Podgradia (olv. podgráde)-nak hívják, melyről a nép közt különböző versiók keringenek. Ezek szerint ott római colonia lett volna „ad Themas Doneas“ néven; a nép pedig maig is „Cetatea Oriasiului“ nek hívja. Az itteni ásátások mindennap nagyobb jelentőséget nyerne. Csak a mult napokban találtak kőbányás alkalmával egy kis alakú porphir oroszlányt; a téglák közt pedig két darabot: egyikén S. B. B., másikán N. S. B. fölirattal; továbbá 8 darab különféle pénzeket, melyeknek inscriptiojuk: 1. Hadrianus Augustus. 2. Imp. Vespasianus. 3. Imp. Caius Domit. Aug. Germ. P. M. I. R. P. U. T. 4. Pontif. Maxim. stb. E pénzek egyik felén fej, másikán különböző jelvények, mint Minerva, Diana, Flóra, Ceres. Igen sok faragott kő is ásátott ki, melyek közül némelyeken a legszebb párkányok, másokon meg betűk is voltak észrevehetők; egyen különösen tisztán olvasható volt: „Herculi invicto.“ A várfalai itt amott feltalálhatók s egy egyszerű csatornának is nyomai láthatók. Ugyane határban van egy nagy erdő, mely a beemenetnél diadalívet képez, honnan azt következtetik, hogy az irt vár összeköttetésben állott a rápolttal.

— A bécsi „Debatte“ írja: „Ő exelja Zichy Armin harmadik toasztja. Ha valaha a történet ő exelja gróf Zichy kormányzatáról fog írni, jól teend, ha azt fejezetek helyett toasztokra osztja. Mi már ma a harmadikhoz jutottunk. Legközelebb ő exelja egy „diener“-t adott, melyen a „conversatióra“ Pestről idejűt hivatali méltóságok is résztvettek. A toaszt alatt ő exelja felemelve poharát, köszönté vendégeit, s így folytató: „még egy érdekes közlést kell tennem. A napokban gróf... azon véleményét fejezte ki, hogy én a magyar országgyűlés idejében nem fogok magyar kanczellár lenni. Én fogadtam ellene és pedig egy „ezüst huszasban.“ (Zwanziger). Felhívom uraim, hogyha meggyőződésemet osztják, mutyizzanak velem. A vendégek nem nagy kedvet mutattak az ajánlat elfogadásához, mialatt Privitzer alkanczellár szokott szeretetre méltóságával mondá, hogy a tételben nem nagy a veszélyeztetés, s mindig elfogadhatni a tisztelt házi ur kívánsát. A diplomatikus „veszélyeztetés“ kifejezés vidorságot gerjesztett, nem tudtuk azonban kivenni, valjon a jó kedvben mutyiztak-e mindnyájan. Mi csak azon észrevételt tesszük — folytatja a „Debatte“ — hogy lovagias ember — és kétségtelenül az udvari korlátnok ur is olyan — soha sem tesz fogadást oly dologra, a mit bizonyosan tud.“

+ A „B. H.“-nak írják Pestről, hogy Almási, és a vele egyidőben befogottak elítéltetése óta, le van verve a főváros színe. Azt hitte itt az első percztől fogva mindenki, hogy elzárattának csak amaz ugynevezett „elővigyázati rendszabály“ kifolyása, mely 1860 ban Josephstadot megnepesíté, s melyhez a nem egyszer alaptalan sugdosások által félrevezetett vagy megfélemlített kormányok olykor folyamodni szoktak. Annnyal inkább hiini kellett ezt, mert a bureauk homályából néha ki-kivilliant sugár ártatlanságukat látszott mutatni, sőt korábbi hírek az alsóbb forumok absoltútiójáról beszéltek. És ime a szomorú valóság mindezeket meg akarja cázfolni. Az ítélet bünösöknek tartja őket, s a kimondott büntetések akkorak, minők csak a legnagyobb vétkekre szoktak szabni. Cél- és okatlan munka volna az elítéltetés fölötti eszmecserék, vélekedések registrálása, de annyi bizonyos, hogy az ítélet indokainak a nyilvánosságtól elvonása olyan találgatásoknak és okoskodásoknak nyit utat, melyeket terjesztetni könnyebb, mint megeázfolni, s melyeknek elejét venni senkinek sem állana annyira érdekében, mint éppen magának a kormány-nak. Annyi tény, hogy a lehangoltság minden körökben szembetűnően nyilatkozik. A farsangnak vége. A kasinói tagok által tartatni szándékolt 3 főrendű bál elmarad. Az írók és művészek által tervezett vigalom vissza van huzva. Több kisebb körökben tartani akart táncestélyek, bazi bálók, végkép elhalasztatnak. Csak a redoute vasárnapi közönsége, s a lövölde is horgony népe fog ezenul is mulatni. Szomorú intermezzo, az országgyűlési elkészülődések reményteljes napjaiban!

+ A „B. H.“ írja, hogy ott a közelebbi napok legfontosabb eseménye e f. hó 13-án az állam-minister salonjában tartott értekezés, melyre mintegy 100 követ a birodalmi tanácsból lön meghívta. Az már magában elég kitűnő bizonyossága annak, mily nagy fontosságot helyez a kormány az alsóházzal való feszültségre, s mily őszintén iparkodik azzal kibékülni a nélkül, hogy azon érdekek megővásától lemondana, melyek az 1866 ki budget azonnali tárgyalásával összekötve. Az államminister legelőbb nyilatkozott az összejövétel céljáról. A mi legelőbb is a szűkebb birodalmi tanácsot illeti, határozottan

megígéri az államminister, hogy az a mostani ülés-szak bevégeztével össze fog ülni, még pedig hosszabb időre, s a kormány osztozik azon nézetben, hogy a szűkebb birodalmi tanács minden évben összehívandó. A schleswig-holsteini kérdésben a kormány teljesen egyetért a követek házával, erre nézve azonban, fájdalom, nincs oly helyzetben a kormány, hogy részletes felvilágosítást adhasson, hanem bizzan benne. A magyar kérdésben a kormányt meglepte, hogy a ház oly nézeteket helyeselt, melyek eddigi álláspontjával össze nem hangzanak. A magyar és horvát országgyűlés egybe fog hivtatni a szűkebb birodalmi tanács együtlétének ideje alatt, s ezzel egyidejűleg fog ülésezni.

+ A turini válságot nyugtalanul nézik Párisban; mondják, hogy Mazzini és Garibaldi ismét mozogni akarnának. Különben a franciaia lapok nem fektetnek igen nagy súlyt Victor Emanuelnek Florenczbe lett elutazására, s azt hiszik, hogy a turini városbátóság föliratának megérkezése után a király azonnali visszatér Turinba s ott fog maradni, mielőtt új székvárosában Florenczben véglegesen megtelepednék.

+ Varsóban nyugtalanító hírek keringtek, melyek szerint a legközelebbi ujencozásokkor mindazok besoroztatnak, kik a fölkelésben részvételt gyanúsítvak. A hivatalos „Dziennik“ mindezen híreket alaptalanoknak nyilvánítja, s azok terjesztőit haditörvénysékkal fenyegeti.

+ Langiewicz szabadonbocsátása ismét diplomatai alkudozás tárgya lesz a Svájc és Austria közt. A Svájc bécsi ügyvivője Steiger ur utasítást kapott, Langiewicznek, „mint svájci polgárnak“ kiadatását az osztrák kormánytól még egyszer követelni. Hir szerint a szövetségtanácsot erre a lengyel menekülteknek Sváczba lett küldetése birta volna.

+ A hó Pozsonyban tul az osztrák batáron, különösen Gaenserdorf vidékén oly roppant mennyiségben balmazódott össze, hogy naponkint 4000 ember dolgozik a vasútról való elhárításán. Azonban jellemző, három nap alatt sem tudták vagy a közlekedést helyreállítani, vagy legalább arról gondoskodni, hogy a postai szállítmányok kocsin vagy egyéb alkalommal szállíttassanak tovább.

Politikai hírek.

Angolország. London, febr. 9. A németek „jövő hajóhadát“ — mint az itteni lapok gyakran szeretik magukat kifejezni — kezdik már nem egészen „chimera“-nak tekinteni, amár még többben hitetlentől rázogatták fejüket és sokáig nem fognak még hinni a német hajóhad létrejvetelében. A mai „Post“, mely ezelőtt csipősebben szokta volt gúnyolni a német hajóhad hatalmi terjét, a legújabb berlini tudósításokra azt a megjegyzést teszi, hogy: úgy látszik mintha a porosz kormány komolyan venné a dolgot. Kilencz millió — ugymond — szép összeg kezdetnek.

Francoiaország. A „France“ gyanította, hogy a törvényhozótest választási időszakának kilencz évre kiterjesztésén dolgoznak, s hogy mint a közszégy és megyei tanácsoknál, csak a képviselők egyharmada esnék három évenkint új választás alá. A legjobban értesülni szokott körökben ilyen tervről semmit se tudnak; csak úgy volna az kivihető, ha a mostani törvényhozótest feloszlattának s új választások rendeltetnének el. De a kormánynak nincs hozzá kedve, hogy négy évvel előbb, mint szükséges idézze elő az országban a választásokkal járó izgalmat. A washingtoni franciaia követség közlönye néhány hét előtt figyelmeztetett arra, hogy kalózhajók szerelteknek, melyek Juarez nevében franciaia hajókra vadásznának.

Páris, febr. 10. Chigi bibornok kétszínűsége s hogy Francoiaország belügyeibe annyira beavat magát, legfelsőbb helyütt oly boszankodást okozott, hogy már el akarták a pápai nunciának utleveleit küldeni, hanem aztán mégis abban történt megállapodás, hogy a bibornoknak kemény nyilatkozatot kelle hallania, s panasza is küldetett ellene Rómába. A mai ministertanács a pápi kérdéssel foglalkozott, s Baroche mind felolvasta az utolsó ministertanács óta érkezett püspöki leveleket. Hitelt érdemlő forrás szerint csak tizenkét püspök nem tiltakozott az encyclica kihirdetését megtiltó ministeri körlevél ellen. Egyebiránt a kormány igen nyugodt, és lehet is, mert a pápa encyclicája, a hírlapi viták dacára se tett benyomást a nagy közönségre.

A febr. 8-ki ministertanácsban a császár előterjeszté trónbeszédét, melyet egy hét mulva tartatni fog. Rouher államminister már dolgozik azon beszédjén, melyet a törvényhozótest ülésében fog tartani az ultramontan tanok és azon francziák ellen, a kik jobban engedelmeskednek Rómának, mint Párisnak. A külügyminisztériumban most szedik össze a sárga könyvben megjelenendő sürgönyöket. E könyvből Sartiges több sürgönye ki fogna huztatni, melyek az encyclica megjelenése előtti időből valók s a pápa világi hatalmára nézve kedvező tartalmuak.

Holnap reggel tízfél óraker ministertanács fog tartatni, melyben ismét szóba hozatik a trónbeszéd, s főképen az olasz kérdés fog megvitatatni. Sartiges utasítást kapott volna kormányától, hogy azon esetre, ha a Chigi-féle ügyben nem kap ki-elégítő választ, utazzék el Rómából szabadsággal.

A franciaia püspökök közül sokan el akarnak, még husvét előtt Rómába utazni, s így kényszeríteni akarják a kormányt rendszabályok alkalmazására.

Altalanos hiedelem, hogy rövid időn visszahivatnak a pápai nunciok Párisból és Mexikoból.

Olaszország. A „Köln Ztg.“ írja, hogy a Lamarmora kabinet vagyis a conventio ministerium átalakulásának ideje közeledni látszik, Rattazzit, Cialdini tőköt és Viscontit emlegetik, kik az új ministeriumba fognak lépni. Rattazzi már betek óta ugy viseli magát, mint a helyzet ura. A választások tehát az új parlamentbe már olyan ministerium alatt történnek, mely a mostaninál is jobban szit a francia szövetséghez.

Turin, febr. 10. Az ország minden részéről érkeznek feliratok a királyhoz s Piemontban is fordulatot vett a közvélemény. A községek mind kijelentik ragaszkodásukat a királyhoz. Victor Emanuel néhány nap mulva elfogadandja a turini küldötteket; a diplomatai kar még nincs felhiva, hogy Florenczbe tegye át lakását: az átköltözés csak május hónapban történik. A király Malaret urnak palotát jelölend ki Florenczben s az olasz követ is hasonló figyelemben részesülend Párisban. Lehet azonban, hogy pénzügyi tekintetből e terv elhalasztatik. A Rattazzi-Visconti kabinet alakulását megint emlegetik, de nem valószínű, hogy ministeri változás következne be, az új kamara egybehivása előtt.

Németország. München, febr. 13. A hírlapok azon állítására vonatkozólag, mintba Münchenben január első felében egy franciaia sürgöny olvastatott volna fel, melynek hátterül a német középállamok és a német nagyhatalmak közötti véleménykülönbség szolgált, a „Baier. Ztg.“ nem is bolygatja, létezik-e olyan sürgöny, hanem azt határozottan meri állítani, hogy ilyen sürgöny Münchenben nem olvastatott fel. Későbbi felvilágosítás nem létezett rá ürtügyll vehető ok, minthogy Bajorország nemhogy felakadt volna Francoiaország visszatartózkodása felett, sőt elismeréssel nyilatkozott róla.

Oroszország. Pétervár, febr. 12. A pétervári „Deutsche Ztg.“ megeázfolja azon hirt, hogy Franciaia és Oroszország erkölcsileg támogatná a német középállamokat. A két hatalomnak érdekei Németország tekintetében különböznek egymástól.

Egy a moszkvai nemesség felirata alkalmából kibocsátott császári leirat mondja: „A létesített s előkészített reformok eléggé bizonyítják a politikai organisatio javítására lehetőség szerint irányzott törekvést. A mult kezesül szolgál a jövőnek. Egyetlen alattvalónak sem áll jogában elébe vágni határozatainknak, egyetlen osztály sincsen törvényesen fel jogositva más osztálynak nevében felszólalni. Hasonló eltérések a törvénytől csak késleltethetik terveimet. Meg vagyok erősen győződve, hogy ily akadályokra hi nemességgemnél többé nem fogok találni.“ A belügyminister felbatalmaztatott e leiratot azon tartományok kormányzóival közölni, melyekben nemesi vagy tartományi gyűlések tartandók.

Törökország. A „Gen. Corresp.“ a cserkesz kivándorlásokról következő adatokat közöl: A mult évben 70,000 cserkesz család szállítottatott át Európába. Ebből 5—6 ezer család Burgos felé Adrinapolyba ment, 13,000 Varna felé Sumlába s a szilisztriai és viddini pasalikokba; 12,000 család a nissai és sophiai pasalikokba; s ezek közül mintegy 42,000 lélek a Rigó-mező közelében Kossova és Pristina mellett telepedett meg; 10,000 család Siatova, Nikápoly, Ruszesuk felé s a Dobrudzsa küldetett. A mult évben mindössze 150—250,000 cserkesz érkezett a dunai kikötőkbe, kiket a magas porta a Duna mentében s Szerbia és Bolgárország között helyezett el.

Ujabb. Turin, febr. 11. Azon hir van elterjedve, hogy az olasz csapatok nemsokára bevonulnak Rómába.

— Newyork, febr. 3. Három hivatalos délállami biztos érkezett Monroeba, békealkudozások végett. Lincoln és Seward a biztosok elibe utaztak. Az unio congressusa a rabszolgások eltörléséről szóló alkotmány módosítványt elfogadta.

— Róma, febr. 10. A papság még most sem hiszi, hogy a francziák oda fogják hagyni Rómát. Azonban tegnapelőtt is kiindult egy fél mezei ütég, mely évek óta a Barberin palota melléképületeibe volt elszállásolva, Civita-Vecchiába, onnan hajón tovább költözendő, s hallomás szerint — nem fogják más-sal pótolni. Minél tovább foly a vita az encyclica felett, annál jobban terjed az ingerültség itt is, ugy hogy valószínűleg jóval a szeptemberi conventio letelése előtt már el lesz Róma sorsa döntve.

— Páris, febr. III. Napoleon császár a törvényhozó test megnyitó trónbeszédében ezeket mondá: Reméltem, hogy az Európa nyugalmát veszélyeztető nehézségeket congressus által fogom elhárítva látni, de nem úgy történt. Sajnálom; mivel a kard sokszor ketté vágja a kérdést, a nélkül, hogy megoldta volna azt, s a tartós békének egyedüli biztos alapja az, hogy az uralkodók közmegegyezéssel elégtítsék ki a népek valódi érdekeit.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

